Axsın bulaqlar göz yaşı kimi,
torpağın üzərində.
Göz yaşı bulaq kimi axmasın
dünyanın heç bir yerində.
Hər şey insana baxsın.
İnsan ələ baxmasın.
Gecələr ulduzlar oyaq olsun.
İnsanlar yatıb dincəlsin;
qüvvət toplasın sabahın
xeyirli işlərinə.
Açsın gözlərini
gələcəyin ümidli səhərinə.
Mən istəyirəm:
sevinc, səadət bol olsun.
Ürəkdən-ürəyə,
ölkədən-ölkəyə,
açıq yol olsun.

*1964*



# *Çağımdır mənim*

## DÜNYANIN İŞLƏRİ

Dünyanın
anlaşılmayan
çox işi var.
Yollarının
səbr,
inad,
inam istəyən
nə qədər
enişi var, yoxuşu var.
Din davası,
millət davası,
torpaq davası,
rütbə, qazanc, otaq davası.
İki gözlü,
bir qan dağıdan – ürəkli,
başqa-başqa imkanlı,
başqa-başqa sahmanlı
insanların
qara, ağ davası.
İstək dustaqlığı.
İmkan dustaqlığı.
Yollar açığı.
Dərya-dərya imkanlardan verilən
nemət cirəsi,
pay qaşığı.
Mənim qayğım,
mənim gücüm,
mənim sınağımdır.
Mənim çağımdır!

## İNSANLAR

Doyumsuz gözlər,
duyumsuz ürəklər.
Bağlı qollar,
ağır yüklü kürəklər.
Yüksəliş pillələri,
qazanış zirvələri.
Ağlın, zəkanın
neçə ölümsüz əsəri.
Mənim qayğım,
mənim gücüm,
mənim sınağımdır.
Mənim çağımdır.

## OLMUŞLAR, OLACAQLAR

Fəzanın rahatsız
yeni sakinləri.
Yerdən aya yol.
Uşaq höcəti.
Böyük ehtirası.
Yaxın gələcəkdə
yerdən planetlər yoluna qalxacaq,
yer vətəndaşı adına layiq,
insanların fəza donanması.
Mənim qayğım,
mənim gücüm,
mənim sınağımdır.
...Mənim çağımdır.

## YANA-YANA

Hələ qarşısında
dərin fikrə daldığımız,
möhkəm səngərinin,
hər qarışını,



neçə ömür bahasına aldığımız,
xərçəng,
şəkər,
infarkt,
poliomielit,
sərxoşluq,
nəşə düşkünlüyü,
fin bıçağı,
föhş ocağı.
Mənim qayğım,
mənim sınağımdır.
Mənim çağımdır.

## NİGARANLIQ

Gələcək günün nigaranlığı:
İnsanlara bir doyumluq çörək,
bir içimlik su çatacaqmı?
Yer üzünün yığın-yığın insanı
köhnəliyin, mənəmliyin,
fənalığın, qəzəbin, kinin
daşını atacaqmı?
Hər gün vuruşda, yarışda,
otağında, xəstəxana yatağında
minlərlə məhv olan
neçə insanın
dünyamızdan qayıtmaz apardığı
kəşflər, ixtiralar!
Təkrarsız şeir misraları.
Bəstələr, rənglər.
Mərmər poemalar.
Məhsul artımı,
bağların barı,
gül düyməçələri,
çinar çadırları;
hamısı mənim qayğım,

mənim ümidim,
mənim sınağımdır.
...Mənim çağımdır.
Mənim əsrimdir.
Gah sevinc, gah kədər gətirən
evim, məktəbim,
yazı masam,
mənim əsərimdir.

## GÜCÜMÜZ, GÜCSÜZLÜYÜMÜZ

Min adamın işini
bir dəqiqədə görən,
şeir yazan,
divar hörən,
yolu işıq illəri qədər
aləmlərdən xəbər verən,
insan qəlbini
təmir edən, dəyişən maşınlar;
mığmığalardan yaxa qurtara bilməyən,
suların aynasından
çirkab ləkələrini
illərlə silməyən,
səhrada dənizlər, göllər yaradan,
gecələri nura qərq edən.
Hər damlası minbir nemət –
yağlı gödən,
sorduqca sorulan,
gah təngnəfəs olan,
gah qara nəfəs qalan,
yorulan buruqlar,
orda əmək çəkənlər,
insan sevincinə də,
insan yorğunluğuna da
yad olmayan,
yer üzünün övladı insan;
onun fərəhi, qayğısı,



nəğməsi, fəryadı,
mənim əsrim,
mənim çağımdır.
Mənim qüvvət, inam, qəzəb,
arzu, kədər, nigaranlıq
bulağımdır.

## DİNDİRİN MƏNİ

Mən bu günün,
gələcək əsrlərin oğluyam.
Dünyanın neçə-neçə yerində
imkan çərçivəsində qalmış
əsirlərin dostuyam,
qardaşıyam,
oğluyam.
Keçmiş də,
bu gün də,
gələcək də
mənimdir.
Keçmiş – ibrət, öyrənc,
tutuşdurma, bələdçilik kitabımdır.
Bu günçün mən cavablıyam
gələcəyin sorğusuna!
Gələcək!..
Mən ümidlə, inamla
bağlıyam ona.
Dünya bütün varıyla, yoxuyla,
azıyla, çoxuyla,
dəhşətləri, sevinclərı,
yanıq səhrası,
yaşıl bağıyla,
azadlığı, dustaqlığıyla,
evimdir, otağımdır mənim.
Dindirin məni!
Yükü çiynimdə,
qayğısı beynimdə,

ümidi gözümdə
həqiqəti sözümdə.
Bu gün –
çağımdır mənim.
Ömür sınağımdır mənim.

*avqust, 1969*

## MƏNİM ARZUM

Mən nə istəyirəm?
Ciyər dolusu hava!
Könül dolusu sevinc!
Bəzən də bir az kədər.
Elə ki,
könlüm də,
qəlbim də,
beynim də
sevincin qədrini bilsinlər.
Mən nə istəyirəm?
Yaxşı dost;
qəlbi açıq,
nə yaxşı günün dostu olsun,
nə ilqarda yarımçıq.
Düşmən necə olur olsun
ancaq düşmən olsun,
mərd-mərdanə,
üz-üzə vuruşan olsun.
Həzər,
dostluğu, düşmənliyi bilinməyən,
dodağı təbəssüm damğalı
insandan həzər!
Hər yerdə,
hər an həzər!
Mən nə istəyirəm?
Bahar uzansın il boyu
çəmən-çəmən,



oylaq-oylaq.
Gül gülü çağırsın,
çiçək çiçəyi.
Çöllərə yanğın salsın
lalə –
dağlar göyçəyi!
Ancaq
laləni, bənövşəni
bəzək üçün,
vəzn üçün
şerimizə soxmayaq!
Mən nə istəyirəm?
Gündüzlər aydın olsun,
gecələr qara olsun;
Ay doğana kimi.
Hər şey bol olsun –
yaqutdan tutmuş,
soğana kimi.
Şeir də bol olsun.
Ancaq,
təsbeh dənəsi kimi
bir-birinə bənzəyən
şeirlərdən
yaxa qurtarmağa
bir imkan,
bir yol olsun.
Mən nə istəyirəm?
Çinar ağacları
qarğasız olsun.
Bu mümkün deyilsə əgər,
heç olmazsa,
şeir, sənət darğasız olsun.
Vallah, belə yaxşıdır,
sular axsın su kimi
təmtəraqsız.
Şerimiz zəngin olsun,
müxtəlif olsun

böyük insan arzusu kimi.
Bir günümüz keçməsin
hərəkətsiz, maraqsız.
Könüllər şad olsun.
Vətənimin günləri kimi.
Hər yerdə sevgi, ülfət
təmiz olsun,
azad olsun;
baharın aydın səhəri kimi.

Mən nə istəyirəm?
Yaratmaqçın yaşayaq,
yaşamaqçın yaratmayaq.
Bir günümüzü belə,
bir anımızı belə
xırda, ucuz hisslərin
qurumuyla qaraltmayaq.
Yaxşı işimiz gündən-günə çox olsun.
Həyatda da, sənətdə də
könlümüz, gözümüz
tox olsun.
Mən nə istəyirəm?
Ciyər dolusu hava!
Könül dolusu sevinc!
Yaradıcı əməklə dolu ömür.
Şəfəqli həyat!
Mübarizəli, dinc!

Mən nə istəyirəm?
Böyük arzular səslənsin
hər hüceyrəmizdə.
Həyatın nəbzi vursun
hər nəsrimizdə,
hər şerimizdə!

*1955*



## AZADLIQ

Qara bir gündə
yaralı bir ölkənin üstündə
dikəldi qüvvətdən sərxoş,
qan ləkəli, bayraq.
Günəşli bir gündə,
qəzəbli bir ölkənin üstündən
endirildi ölüm kölgəli bayraq.
Qollarını geniş-geniş açdı insan.
Qucaqlaşdı, günəş, hava, torpaq.

## NƏSİMİYƏ, FÜZULİYƏ, SABİRƏ AÇIQ MƏKTUB

*(Onlara məhəbbət, bəzilərinə ibrət üçün)*

Düşünürəm:
haqqım varmı
sizə
ustadım,
babam deyəm,
atam deyəm.
Yoxsa utanım,
susum;
yolunuza, işinizə
yadam deyə.
Qazanmışammı
övlad haqqını
zəhmətimlə,
məhəbbətim, nifrətimlə,
cəsarətimlə!
Sağ olun!
Sağ olun ki,
heç bir zaman
başqa xalqa xor baxmadınız.

Tarixə İnsan düşdü,
İnsan qaldı adınız.
Düşünürəm
bəlkə yanınızda qəbahətim var.
Bəlkə bu babətdən
az-çox xəcalətim var.
Xalqın taleyində
ağır günlər az olmayıb.
Sağ olun!
Sağ olun ki,
neçə-neçə
sınaqdan keçə-keçə
qəlbinizi, şerinizi
qəzəb-kin yuvası etmədiniz.
Bizə haqsızlıq eləyən
təklərə görə,
minlərə, milyonlara
düşmən gözüylə baxmaq
yoluyla getmədiniz.
Mən xalqımı sevirəm!
Bu sözün arxasında
ömrümün çətin illəri var,
ümidləri, arzuları, nisgilləri var...
Bu sözün özündə
məhəbbət var
yaxşı insanlara,
başqa xalqlara;
taleyinə yadlar
hökm eləyənlərə
daha çox.
Mən xalqımı sevirəm,
ancaq mənimkidir deyə yox.
Sevirəm, çünki
o azadlığa qurban verib
Babəkini.
O qardaşlıq gücüylə
yaradıb bugünkü Bakını.



O Leninə silahdaş verib
Nərimanını.
İnsanlığa bəxş eləyib
Sizi, Mirzə Cəlili,
İsrafili, Çingiz İldırımı,
Natəvanı, Xiyabanini.
Yalnız tanınmışları yox,
ona şöhrət gətirən
minbirini sevirəm.
Şöhrət gətirməyənlər
nifrət gətirməyibsə,
onlar da mənimkidir.
Başqa xalqlara
nə nifrətim,
nə pis niyyətim olmuşdur.
Kim nə deyir, desin
Karvan keçər...
zingildəyən Alabaşdır.
Özümüzün də pisini,
özgəsininkini də
bir insan qəzəbiylə
bir şair nifrətilə
nə eşidən qulağım,
nə görən gözüm olub.
Hər zaman ehtiyatımda
dönük, namərd, nankoru
yandırıb külə döndərən
sözüm olub.
Sağ olun ki,
gələcək övladlara
kin deyil,
məhəbbəti vəsiyyət etdiniz.
Nə İsa deyən kimi
"bir üzünə vurdular,
o birini çevir!"
yoluyla getdiniz.
Bizə mərdlik, ədalət

böyük insan qəlbini tapşırdınız.
Nə aciz olun dediniz,
nə qılıqsız.
Filantropluğu,
mütiliyi bizə irs qoymadınız.
Düşmənlə düşmən kimi,
dostla dost kimi!
Elə deyilmi,
Ata Sabir!
Dədə Füzuli!
Baba Nəsimi!
Siz bir bəhərli ağaca
daş atıb deyə,
əlinizə keçənin
dərisini soymadınız.
İnsan məhəbbətinin,
sədaqətin, mərdliyin
tərənnümündən doymadınız.
600 il məsafədən görür aləm
səni Hələb meydanında, –
qanına qəltan.
Hanı fitva verən,
hanı soyan,
Hanı boynuna kəndir atan,
böyük ustad!
Yaşadın könlü qubarlı,
dili gileyli.
Ucaldanda məhəbbətin
ölümsüz heykəlini,
demədin ki, yadelli,
bir ərəb qızıdır Leyli,
Məcnun – bir ərəb oğlu.
Dedin: şair
dərdlilərə həmdərd doğulur.
Qələminlə "Leyli və
Məcnun" da bir az azəriləşdisə;
bunun yamanlığı varmı bir kəsə!



İran, Türkiyə, Hindistan.
Yaxın, uzaq qonşular.
Ortada Azərbaycan.
Çəkilməz dərdləri,
göynəkləri, müsibətləri
sənə ağır gəlirdi.
İnsan – qardaş dəyəndə
gözünün qarşısına
mübarizə yolunda
canlarından keçənlər,
yoxsul, fağır gəlirdi.
Sağ olun!
Çox yaşayın,
əziz, böyük babalar!
Sözünüzdə nə qərəz,
nə başqa xalqa nifrət var.
Canlı ürək var.
Böyük amal,
sərt həqiqət var...
Sağ olun, var olun!
Əziz, böyük babalar!
Sizə ustadım,
sizə babam deməyə,
sizə atam deməyə
haqqım var.

*1960*

# Vətən

## ARZU

Xəritəyə baxdım.
Qanadlarını gərib,
dalğalı Xəzərə qonmaq istəyən,
nəhəng bir quş kimi görünür
Azərbaycan.
Bir şahindir
dimdiyi göy sularda.
Qanadları göylərdə.
Bu əzəmətli şəkli
yarada biləydim,
bir yeni əsərdə;
ahəngi dəniz dalğalı.
adı "Poeziya qartalı".

*19 iyul 1972*
*iyul, 1977*

## VƏTƏN

Mən dərmişəm bənövşəni, nərgizini bahar çağı,
Mən görmüşəm sinəndəki lalələri, buz bulağı
Mən gəzmişəm, dolaşmışam hər yerini qarış-qarış.
Mən çıxmışam dağlarına hələ səhər oyanmamış.
Dan yerində topa bulud lalə kimi qızaranda;
çoban çəkib bayatını – "oğlan dağda, qız aranda",
Şirin-şirin axan səsə qulaq verib dərin-dərin
mən keçmişəm çaylağından o moruqlu dərələrin,
cüyürlərin cığırını axtarmışam qayalarda,
"Oxqay" deyib oturanda, "oxqay" deyib qayalar da.



Qarlı dağlar üzərində gün salanda qızıl ləçək,
salamlayıb səhər məni min təzə gül, min bir çiçək.
O ətirli torpağını qoxlamışam dönə-dönə.
Ağlım valeh olub gedib, gözlərimin gördüyünə.
Ana vətən, indi bu gün çatılmışdır qaşın sənin.
Yanır qəzəb alovuyla torpaqların, daşın sənin.
Cavanların, qocaların silahlanmış başdan-başa.
Azadlığı qorumaqçın girmiş böyük bir savaşa.
Bir qalaya döndərmisən hər kəndini, şəhərini.
İgidlərin at belinə basıb gümüş yəhərini –
qında qalıb paslanmayan qılıncını almış ələ.
Doğma yurdun sevgisiylə, mərd xalqının qüdrətiylə
qorumaqçın sənin gözəl dağlarını, çöllərini,
ceyran gəzən düzlərini, zümrüd gözlü göllərini,
cəbhələrə qüvvət verən zavodunu, fabrikanı,
qorumaqçın sinəndəki çiçəklənən ömrü, canı,
taleyini öz yurdunun taleyinə bağlayaraq,
kişilərin, qadınların hazır durmuş əldə yaraq.
Düşmən qanlı qılıncını sıyırmışdır üstümüzə.
Basır-keçir zəmiləri öz qanında üz-üzə.
Qanlı düşmən güllələrin, bombaların harayında
ölüm taxtı qurmaq istər insan ömrü sarayında.
Ana vətən, indi bu gün çatılmışdır qaşın sənin.
Yanır böyük bir qəzəblə torpaqların, daşın sənin,
Sən tarixdə çox çıxmısan böylə ağır imtahandan.
Sonda zəfər bayrağını tapşırmışdır sənə zaman.
Torpaqlara sala bilməz düşmən məğrur calalını
Örtə bilməz qara bulud günəşini, hilalını.
Al günəşdən, göy dağlardan, dənizlərdən rəng alaraq,
sənin azad göylərində öz bayrağın ucalacaq.
Dərəcəyəm bənövşəni, nərgizini bahar çağı.
Görəcəyəm sinəndəki lalələri, buz bulağı.
Gəzəcəyəm könlü azad hər yerini qarış-qarış.
Çıxacağam dağlarına hələ səhər oyanmamış.
Dan yerində topa bulud lalə kimi qızaranda,
cavan çoban oxuyacaq, "oğlan dağda, qız aranda"...